

TARTALOM

A japán történelem kronológiája	7
Bevezetés	9
Köszönetnyilvánítás	13
<i>Aimai</i> : a homályos kifejezésmód és a japánok	15
<i>Amae</i> : a függő viszony japán felfogása	23
<i>Amakudari</i> : alászállás a mennyekből	29
<i>Bigaku</i> : a japán szépérzék	41
<i>Bushidou (busidó)</i> : a harcosok útja	47
<i>Chinmoku (csimmoku)</i> : a csend szerepe a japán kommunikációban	57
<i>Danjo kankei (dandzso kankei)</i> : a férfi-nő kapcsolatok Japánban	67
A <i>dó</i> szelleme a japán kultúrában	79
<i>Ganbari</i> : a jellegzetes japán kitartás és elszántság	93
<i>Giri</i> : társadalmi kötelezettségek Japánban	105
<i>Haragei</i> : implicit kommunikáció	113
A <i>hedataru</i> -tól a <i>najimu</i> -ig (<i>nadzsimu</i>): a személyes tér szerepe Japánban	119
<i>Honne és tatemae</i> : magántermészetű és közösségi kommunikáció Japánban	125
A japán <i>ie</i> -rendszer	129

<i>Iitoko-dori</i> : idegen kultúrák elemeinek átvétele	137
<i>Ikuji (ikudzsi)</i> : gyermeknevelés Japánban	145
<i>Kenkyo (kenkjo)</i> : az alázat japán erénye	153
<i>Kisetsu (kiszecu)</i> : a japánok viszonya az évszakokhoz	163
<i>Nemawashi (nemavasi)</i> : az „alapok lefektetése” Japánban	169
<i>Omiai (omiaj)</i> : elrendezett házasságok Japánban	175
<i>Otogibanashi (otogibanasi)</i> : a japán népmesék	179
<i>Ryousaikenbo (rjószaikenbo)</i> : „jó feleségek és bölcs anyák” ...	187
<i>Senpai-koubai (szenpai-kóháj)</i> : alá- és fölérendeltségi viszonyok Japánban	197
<i>Shuudan ishiki (súdan iski)</i> : a japán csoporttudat	207
<i>Soushiki (szósiki)</i> : temetések Japánban	213
<i>Uchi és soto (ucsi és szoto)</i> : az emberi kapcsolatok dualizmusa Japánban	229
<i>Wabi-sabi (vabi-szabi)</i> : az egyszerűség és elegancia mint japán szépségeszmény	237
<i>Zoutou (dzótó)</i> : ajándékozási szokások Japánban	247
Bibliográfia	259
Szószedet	271
A szerzőkről	283
Könyvismertető	284

A japán történelem kronológiája

Az alábbiakban feltüntetett korszakhatárok pontos dátumait a tudósok mindmáig vitatják.

ÓSKOR ÉS ÓKOR (kodai)

Joumon (Dzsómon)-kor (újkőkor)	i. e. 8000 – i. e. 300
Yayoi (Jajoi)-kor (mezőgazdaság)	i. e. 300 – i. sz. 250
Kofun-kor („sírhalmokorszak”: államalapítás)	250–646
Nara-kor	646–794
Heian-kor	794–1185

KÖZÉPKOR (chuusei)

Kamakura-kor	1185–1392
Nanbokuchou (Nambokucsó)-kor	1336–1392
Muromachi (Muromacsi)-kor	1392–1603

KORAI MODERN KOR (kinsei)

Edo-kor (Tokugava sógunátus)	1603–1868
------------------------------	-----------

MODERN KOR (kin-gendai)

Meiji (Meidzsi)-kor	1868–1912
Taishou (Taisó)-kor	1912–1926
Shouwa (Shóva)-kor	1926–1989
Heisei (Heiszej)-kor	1989–2019
Reiwa (Reiva)-kor	2020–jelen

Forrás: Ohnuki, E. (1987): *The Monkey as Mirror: Symbolic Transformations in Japanese History and Ritual*. Princeton: Princeton University Press.

BEVEZETÉS

Kötetünk, *A japán észjárás* a japán kultúra kulcsfogalmait tárgyaló tanulmányok, esszék gyűjteménye. Mindegyik tanulmány mélyreható és ugyanakkor könnyen befogadható ismereteket nyújt az olvasónak a modern Japánban uralkodó kulturális értékek, viselkedési minták és kommunikációs formák világáról. A könyvben szereplő dolgozatokat több év alatt írták Japánban a Matsuyama (Macujama) városában működő Ehime Egyetem végzős hallgatói, akik részt vettek a kultúraközi kommunikáció témakörével foglalkozó szemináriumokon, a számukra előírt tanulmányi követelmények teljesítésének részeként. Mindegyik esszét vitakérdések zárják, amelyek a japán társadalom változóban levő természetét a kultúraközi kommunikáció mai problémáinak perspektívájából vizsgálják, interaktív osztálytermi megbeszélésüket tűzve ki célul.

A kötetet egyetemi tankönyvként állítottuk össze, két főbb hallgatói közönség számára. Az egyik célcsoportot a japán szakos külföldi egyetemi hallgatók, a másikat pedig az angol szakos japán hallgatók alkotják, akik már elérték az ahhoz szükséges haladó nyelvtudási szintet, hogy képesek legyenek megvitatni és megmagyarázni saját kultúrájuk kérdéseit angolul is, hatékonyan bekapcsolódva az egyre inkább globalizálódó világban zajló kommunikációs folyamatokba. E csoportok mellett az átlagos olvasó is az információk bőségével találkozhat a kötetben a japán élet számos aspektusát illetően. A tárgyalt kulcsszavak kiválasztása a témák széles sorát fedile a japán kultúrában központi szerepet játszó kérdésektől olyan más, jellegzetes vonásokig, amelyek talán kevésbé ismertek. Összességükben a tanulmányok átfogó tájékoztatást nyújtanak a japán kultúráról, maguknak a japánoknak a nézőpontjából.

A japán észjárás 28 fejezetből áll, amelyek az adott témát tárgyaló rövid esszét és a megvitatandó kérdések sorát tartalmazzák.

A tartalomjegyzék a címadó kulcsszavak ábécésorrendjében tünteti fel az egyes tanulmányokat, amelyek különböző terjedelműek. Fontos azonban megjegyezni, hogy ezeket nem feltétlenül egymást követően szükséges olvasni: az olvasó bármilyen, tetszése szerinti sorrendben választhatja ki az őt érdeklő témákat. Az egyes fejezetek között van bizonyos mértékű átfedés, és az olvasók úgy fogják találni, hogy sok kérdés több témakörben is előkerül, kissé eltérő szempontokból tárgyalva. A tanulmányokhoz tartozó vitatémák „a japán kultúra körén belül” felmerülő, illetve „kultúraközi” kérdések csoportjaira oszlanak. Mint ezek a meghatározások is sejtetik, az előbbi kérdések Japán szempontjából világítják meg az adott témát, az utóbbiak pedig külső nézőpontból teszik vizsgálat tárgyává, gyakran a Nyugattal vagy más ázsiai országokkal összehasonlítva. Mindegyik kérdéscsoportban legalább öt kérdés szerepel, de azok terjedelmükre, formájukra és tartalmukra nézve egyaránt igen különbözőek lehetnek. Egyes fejezetek vitakérdéseiben esettanulmányok és egyéb forrásmunkákra történő hivatkozások is helyet kaptak.

A japán észjárás több fontos szempontból különbözik a japán kultúrával foglalkozó más kiadványoktól. Először is, a gyűjteményben szereplő tanulmányok megértéséhez nincs szükség széles körű háttérismeretekre, mivel éppen azzal a speciális céllal íródtak, hogy a lehető legvilágosabban megvilágítsák a japán kultúra mások számára gyakran nehezen érthető aspektusait. Ugyanakkor a kötetbe beválogatott dolgozatok japán és angol nyelvű forrásmunkákban publikált mélyreható kutatásokon alapulnak, idézetekkel, lábjegyzetekkel és hivatkozásokkal megfelelően dokumentálva. Végeredményként tudományos jellegű esszék gyűjteménye jött létre, amely könnyen élvezhető a laikus olvasó számára is. Az egyes tanulmányokhoz kapcsolódó vitakérdéseket úgy állítottuk össze, hogy ösztönözzék a diákokat a japán kultúra több különböző aspektusának tanulmányozására, és segítsék elő e témák világos és tárgyilagos megvitatását.

Mint fentebb már említettük, *A japán észjárás* esszéit az Ehime Egyetem pedagógiai karának angol tanszékén tanuló felsőbb éves diákok írták, a kötet szerkesztői pedig ugyanott az alkalmazott nyelvészet, illetve a TEFL (az angol mint idegen nyelv oktatása) és az ezekhez kapcsolódó szakismeretek oktatóiként működő professzorok. A kötetben írásaikkal szereplő diákszerzők valamilyen módon a kultúraközi kommunikáció és/vagy az angol mint második